

Sosiaalityöntekijöiden vertaiskonsultaatiotapaaminen Luoteis-Lapissa

- 19.5.2005 klo 8.30 –15
- Pellon kunnan valtuustosali, Kunnantie 4, PELLO

LASTEN HUOLTO, TAPAAMINEN, ASUMINEN JA ELATUS

- neuvottelut, sopimukset ja kiistatilanteiden ratkominen

MUISTIO

Läsnä: Kerttu Vesterinen; seutukoordinaattori Poske
Keijo Mattila; ylitarkastaja Lapin lääninhallitus
Anri Marjamaa; sosiaalihoaja Kolari
Kirsti Viuhkola vastaava stt. Kolari
Maarit Kumpula; stt Kolari
Annikki Autti; vastaava sostt. Kittilä
Reijo Paasirova; stt Kittilä
Marja Metsola; sos.johtaja Muonio
Mari Palolahti; joht. sostt. Inari
Sari Tiilikainen; stt. Rovaniemen maalaiskunta
Sari Tiermas; stt. Rovaniemen maalaiskunta
Tuula Poikolainen; stt. Rovaniemen maalaiskunta
Erkki Vaittinen; sosiaalialan monitoimimies Enontekiö
Jorma Harju; sos.johtaja Pello
Pirjo Ollikainen; vs. stt Pello
Lahja Harju; stt, osastopäällikkö Pello
Johanna Korteniemi; stt.- lastenvalvoja Pello

Pellon sosiaalitoimen ajankohtaiset haasteet

- osastopäällikkö Lahja Harju kertoi Pellon kunnan ajankohtaisia haasteita, mm. tilastotietoa väestöstä, palveluista, lastensuojelusta ja lasten huoltoon liittyvistä sopimuksista

Seutukunnan kuulumiset

- vaihdettiin ajankohtaisia kuulumisia sekä seutukunnan osalta – Enontekiö, Kittilä, Kolari, Muonio, Pello – että muiden osallistujakuntien osalta – Inari ja Rovaniemen maalaiskunta
- Lapin lääninhallituksen uusi ylitarkastaja Keijo Mattila esittäytyi

Teemaan liittyvä keskustelu ja kysymykset

1. Sovittelu/sopimusneuvottelu

- perheasiainsovittelijat, täytäntöönpanosovittelijat (käräjäoikeuden määräämät), asiat erotettava toisistaan, perheillä oikeus ilmaiseen perheasioiden sovittelupalveluun.
- tulisiko perheasiainsovittelua käyttää enemmän? Olisi hyvä kunnissa määritellä sovittelijat erikseen sopimusneuvottelusta ja selkeästi ilmaista myös perheelle mistä sovittelussa on kysymys

2. Elatusapuun liittyvät kysymykset / linjaukset

- mm. nollasopimukset / vs. työttömyysturvan lapsikorotuksen suuriset sopimukset

Keijo Mattila suositteli elatussopimusten vahvistamista todellisen taloudellisen tilanteen mukaan ei elatustuen suuruisena. Kun elatussopimus vahvistetaan elatustuen määrää pienemmäksi, tehdään sopimus määräaikaisena. Ns. kertakorvaussopimusten vahvistamista ei suositella, koska avun muuttaminen, voi tulla kysymykseen muuttuneiden olosuhteiden perusteella ja on käytännössä hankalaa. Kerralla maksettava elatusapu on riskisopimus sekä maksajan kannalta (vrt. edellä mainittuun) että saajan kannalta (KO on velvoittanut palauttamaan perusteettoman taloudellisen edun, jos lapsi muuttaa toisen huoltajan luo tai kuolee).

Kertakorvauksena maksettavien elatusapujen vahvistaminen kuuluu – lain edellytysten täytyessä - lautakunnalle. Jos elatus kytketään ositukseen, tulee käyttää lakimiestä. Mikäli edunsaajana kertakorvaussopimuksessa on joku muu kuin lapsi, ei vahvistaminen kuulu lautakunnalle. (poikkeamat silloisesta käsittelystä K.Mattilan lähettämästä sähköpostista, jossa hän halusi tarkentaa asiaa)

Huom! Jos sopimuksen on käräjäoikeus vahvistanut toistaiseksi alle elatustuen ja elatusvelvollisen taloudellinen tilanne on parantunut on kunnalla elatustuen maksajana oikeus nostaa kante elatusavun korottamiseksi.

- velkaisten elatusvelvollisten maksukyvyyn arvioiminen ja sopimusten vahvistaminen
- *Velkasaneerauksessa on huomioitu suojaosuudessa lapsen elatus, jonka voi käyttää lapsen elatukseen eli tämä osa suojaosuudesta voidaan ottaa sopimuksessa huomioon.*
- vuoroasuminen ja lasten jakaminen vanhempien kesken –tilanteet

Mikäli asuminen on tasan fifty-fifty voidaan ajatella ettei elatusvelvollisuutta synny kummallekaan osapuolelle ilman todella merkittäviä taloudellisia eroja vanhempien välillä.

3. Lapsen vuorotteleva asuminen

- askarruttaa tapaamissopimusten puolelta tämä vuoroasumisbuumi

Pienen lapsen (alle 1½) kohdalla kiintymyssuhteen turvaaminen on tärkeää. Tapaamiset päiväsaikaan, mielellään mahdollisimman usein ja lähivanhemman kotona jos mahdollista. Alle 3-vuotiaalle kokonaisen joululoman tai kesäloman pituinen jakso on liian pitkä aika olla poissa sen vanhemman luota, jonka luona hän on alun perin asunut. (kaava 1v – 1pv) (Kahden kodin lapsuus; Raija Panttila)

Kaivattiin käräjäoikeudelta palautetta ratkaisuisista; Keijo Mattila ehdotti että käräjäoikeuksiin oltaisiin yhteydessä ja kysyttäisiin esim. miten ratkaisun pohjalta voitaisiin kehittää vanhempien välistä yhteistyötä lasten tapaamisten suhteen.

Miten voitaisiin kehittää sosiaalityöntekijöiden ja käräjäoikeuksien yhteistyötä?

4. Sosiaalityöntekijöiden toimivalta / esteellisyys olosuhdeselvityksen tekemisessä

Käräjäoikeus pyytää sosiaalityöntekijöiltä olosuhdeselvitystä lapsen vanhemmista. Sosiaalityöntekijät tuntevat perheen lastensuojelun kautta, joskus pitkältikin ajalta.

- Ovatko sosiaalityöntekijät esteellisiä tällä perusteella tekemään selvityksen?

Ei ehdotonta esteellisyyttä lain nojalla jos oltu ls-asioissa tekemisissä perheen kanssa, tietysti jos kunnassa on resursseja on hyvä käytäntö käyttää toisia työntekijöitä. Jos oltu perheasioiden sovittelijoina silloin syntyy esteellisyys.

Toisaalta lastensuojelun tietämyksen pohjalta voidaan tuottaa lasten kannalta tärkeää tietoa käräjäoikeudelle.

- Miten Tunturi – Lapin alueella käytännössä järjestyisi, että naapurikunnan sosiaalityöntekijät tekisivät selvityksen?

Käytännössä ongelmallista kun väkeä ei riitä omankaan kunnan asioihin (vähän työntekijöitä). Selkeissä esteellisyystilanteissa toinen asia, mahdollisuus ostopalveluun.

5. Valvotut tapaamiset

Rovaniemellä Lapin ensi- ja turvakoti on lähin paikka, missä valvottuja tapaamisia voidaan järjestää. Miten Tunturi – Lapin alueella valvotut tapaamiset toteutuisi, minkälaisia valmiuksia siihen tarvitaan?

Asiasta ei ole laissa säädöksiä, eikä kunnalla ei ole järjestämisvastuuta. Ei löytynyt yhteistä tapaamispaikkaa, useat kunnat käyttävät päiväkodintiloja ja työntekijöitä. Jos joku keksii ratkaisun, vinkatkaa muillekin.

6. Yhteis- ja yksinhuoltajuus:

Mikä on tosiasiallinen ero yhteis- ja yksinhuoltajuuden välillä?

Ero on tiedonsaantioikeus ja yhteinen päätöksenteko lasta koskevissa merkittävissä asioissa kuten; koulutus, terveydenhuolto, sukunimi, passi, asuinpaikka jne. lapsen arjessa asioista päättää lähihuoltaja eli arkeen huoltajuus kysymys ei vaikuta.

Gottbergin mukaan tiedonsaantioikeus voidaan kirjata myös sosiaalitoimen vahvistamaan yksinhuoltosopimukseen vanhempien niin sopiessa.

7. Lapsen huolto / huoltoriita:

Kuultiin kysymys lapsen huoltoon liittyvästä asiasta. Lapsen vanhemmilla vaikeuksia huolehtia lapsesta. Isovanhempien rooli korostuu. Kiistaa lapsen huollosta 2 suvun välillä.

Todettiin että tilanne on muuttunut, mutta äiti on toimivaltainen lasta koskevissa asioissa ja häntä on kuultava. Sen sijaan pappi lapsen äidin taloudellisena edunvalvojana huolehtii lasta koskevista taloudellisista asioista kuten esim. elatustuen hakeminen. Pappi on nyt kuitenkin useassa roolissa, joten kannattaa miettiä ulkopuolisen edunvalvojan hankkimista äidille.

Kerttu ehdottaa läheisneuvonpitoa tilanteen selkeyttämiseksi.

Mikäli asia etenee sijoitukseen tai huostaanottoon kannattaa äidille hankkia oma avustaja (edunvalvojan sijainen) ja mahdollisesti alistaa tehtävä päätös hallinto-oikeudelle.

8. Yhteistoimintakäytäntö; sopimustie vai oikeustie?

Mitä yhteistoimintakäytäntö voisi olla?

Kerttu luki Mari Antikaisen lisensiaattitutkimuksesta sosiaalityöntekijän ammatillisesta ymmärryksestä eroon liittyvässä huolto- ja tapaamisneuvottelussa.

Perheasioiden sovittelu; erilaisia sovittelumalleja/lapsilähtöinen sosiaalityö erotilanteessa.

Käytiin läpi olemassa olevia malleja ja meneillään olevaa kehitystyötä.

9. Isyyden vahvistamiseen ja selvittämiseen liittyvät kysymykset?

Dna –näyte mieluiten vapaaehtoisesti, tarvittaessa haasteella. Mahdollisuus ottaa näyte myös vainajasta oikeuslääkärin kautta. Dna –näyte voidaan ottaa lastenvalvojan harkinnan perusteella.

Isyyden voi purkaa viiden vuoden kuluessa; vahvistettu tai avioliiton kautta oletettu isä, lapsen äiti tai lapsi.

Sosiaalipäivystyksestä

Asiaa ei ole kunnissa mietitty. Päivystys edellyttää lisäresursseja sosiaalityöhön ja uutta sopimusta, jossa määritellään varallaolosta ja aktiivitoiminnasta korvaukset. Lisäksi tarvitaan kuntien välisiä sopimuksia.

Tulevaisuudesta

Syyskuussa aiheena vanhustyö Enontekiön Hetassa vkolla 38, torstaina 22.9. klo 9-15.

Myöhemmin syksyllä aiheena päihdetyö.

Tämän muistion kirjoitti tapaamisessa sihteerinä toiminut sosiaalityöntekijä – lastenvalvoja Johanna Korteniemi Pellosta ja muistion tarkasti tapaamisessa puheenjohtajana toiminut seutukoordinaattori Kerttu Vesterinen Poskesta.